

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.4.4.2025

Pani
Joanna Karpiarz
Dyrektor
Centrum Usług Społecznych
w Zbuczynie
ul. Jana Pawła II 1
08-106 Zbuczyn

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/030 – Opieka nad osobami starszymi w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
tel. 48224445687, kps@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie ¹ , do 31 grudnia 2024 r. jednostka nosiła nazwę Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbuczynie ² .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Joanna Karpierz, Dyrektor Centrum Usług Społecznych ³ , od 1 stycznia 2025 r., od 1 sierpnia 2008 r. do 31 grudnia 2024 r. kierownik GOPS w Zbuczynie.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Identyfikowanie potrzeb osób starszych w zakresie opieki w miejscu zamieszkania oraz zapewnienie dostępności opieki nad tymi osobami na terenie gminy. 2. Prawdopodobieństwo i skuteczność realizacji wybranych form opieki w miejscu zamieszkania nad osobami starszymi.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych, z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeśli mają one istotny wpływ na ustalenia i oceny.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli, Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny.
Kontroler	Anna Marszałek-Rochowicz, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr KPS/42/2025 z 7 lipca 2025 r.

(akta kontroli tom I str. 1-4)

¹ Dalej: CUS.

² Dalej: GOPS.

³ Dalej: Dyrektor CUS lub Kierownik GOPS.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

NIK pozytywnie ocenia GOPS/CUS w Zbuczynie w zakresie realizacji usług wsparcia osób starszych w miejscu zamieszkania. Stwierdzone nieprawidłowości miały charakter formalny i nie wpływały na ocenę skuteczności udzielanej pomocy.

W latach 2022-2025 r. (I połowa) pomocy udzielono odpowiednio 124, 99, 101 i 139 osobom starszym. Ośrodek nie odmówił opieki w miejscu zamieszkania żadnej z potrzebujących osób starszych. Wsparcie przyznawano niezwłocznie po złożeniu wniosku przez osoby zainteresowane i przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego.

GOPS/CUS identyfikował potrzeby osób starszych w zakresie opieki w miejscu zamieszkania oraz zapewniał dostępność opieki nad tymi osobami proponując szeroką ofertę różnych form wsparcia⁶. Ośrodek aktywnie korzystał z dofinansowania usług z programów ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej⁷. Pracownicy socjalni posiadali wiedzę o osobach potrzebujących pomocy na ich terenie i podczas sporządzania wywiadu środowiskowego prawidłowo opracowywali diagnozę sytuacji osób starszych oraz plan pomocy osobie starszej. Ustalono, że w okresie objętym kontrolą w GOPS/CUS nie opracowano pogłębionej diagnozy dotyczącej sytuacji wyłącznie osób powyżej 60. roku życia, a Kierownik GOPS/Dyrektor CUS nie przedstawiał Radzie Gminy potrzeb w zakresie pomocy społecznej przewidzianych w art. 110 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁸. Ponadto GOPS/CUS nie koordynował realizacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych, co było niezgodne z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, a jej projekt kontrolowana jednostka opracowała dopiero w 2024 r. i 2025 r.

Ośrodek prawidłowo prowadził Dzienny Dom Senior⁹ oraz szczegółowo dokumentował pracę z uczestnikami. Świadczone na rzecz osób starszych przez GOPS/CUS usługi w miejscu zamieszkania były skuteczne. Potwierdzili to także sami seniorzy – 51,1% z 45 ankietowanych przez NIK oceniło, że otrzymywane przez nich usługi przyczyniły się do możliwości samodzielnego mieszkania we własnym domu/mieszkanie i pozwoliły jednocześnie na uniknięcie konieczności korzystania z całodobowego ośrodka opieki. Kontrola wykazała jednak, że z powodu braku środków z programów Ministerstwa, GOPS/CUS przyznawał specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz usługi w formie pomocy sąsiedzkiej tylko przez część każdego roku (sześć-siedem) miesięcy. Wynikało to głównie z terminów, w których ogłaszano resortowe programy i podpisywano umowy z Wojewodą.

Ustalono, że w 31 decyzjach administracyjnych dotyczących przyznania usług opiekuńczych oraz 15 decyzjach dotyczących specjalistycznych usług opiekuńczych nie określono miejsca i zakresu świadczonych usług, a w dziewięciu decyzjach dotyczących przyznania usług opiekuńczych w formie pomocy sąsiedzkiej nie określono miejsca świadczonych usług, co było niezgodne z art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej. Ustalono

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ M.in. usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, specjalistyczne usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze w formie pomocy sąsiedzkiej, asystenta osoby z niepełnosprawnością, pobyt w Dziennym Domu Senior+, teleopaskę bezpieczeństwa.

⁷ Dalej: MRPiPS lub Ministerstwo.

⁸ Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, ze zm., dalej: ustawa o pomocy społecznej.

⁹ Dalej: Dzienny dom seniora lub DDS.

nieprawidłowości nie miały jednak wpływu na pozytywną ocenę świadczenia przez jednostkę pomocy na rzecz osób starszych w miejscu zamieszkania.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Identyfikowanie potrzeb osób starszych w zakresie opieki w miejscu zamieszkania oraz zapewnienie dostępności opieki nad tymi osobami na terenie gminy

1.1 Rozpoznawanie problemów społecznych występujących na terenie działalności CUS, w szczególności dotyczących sytuacji osób starszych

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą gmina wiejska Zbuczyn liczyła ponad 10 tys. mieszkańców¹¹: Ponad 20% ogółu mieszkańców gminy stanowiły osoby w wieku powyżej 60. roku życia. W poszczególnych latach było to odpowiednio: 2180, 2215, 2271 i 2335 osób. Pomocą społeczną w poszczególnych latach objętych było łącznie odpowiednio 124, 99, 101 i 139 osób starszych, co stanowiło 5,7%, 4,5%, 4,5% i 6,0% mieszkańców gminy w wieku powyżej 60. roku życia.

Jednostką organizacyjną gminy odpowiedzialną za pomoc społeczną był Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbuczynie, który od 1 stycznia 2025 r. został przekształcony w Centrum Usług Społecznych¹². W okresie objętym kontrolą w GOPS/CUS zatrudnionych było przeciętnie 10 osób na 9,5 etatu, w tym czterech pracowników socjalnych i jeden asystent rodziny. Zatrudniano także 23 osoby świadczące usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, opiekę wytchnieniową, asystę osób z niepełnosprawnościami i usługi sąsiedzkie (głównie w formie na umowę zlecenie). Ponadto w Środowiskowym Domu Samopomocy w Tchórzewie zatrudniony był jeden kierownik oraz dziewięciu pracowników¹³, natomiast w Dziennym Domu Senior+ zatrudniony był kierownik oraz trzech pracowników¹⁴.

Ośrodek spełniał warunek z ustawy o pomocy społecznej, co do liczby zatrudnionych pracowników socjalnych (jeden pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum trzech zatrudnionych pracowników socjalnych).

(akta kontroli tom I str. 5-67, tom VII str. 224-231)

W okresie objętym kontrolą GOPS/CUS nie sporządzał odrębnej pogłębionej analizy dotyczącej sytuacji osób starszych. Z uwagi na niewielką liczbę mieszkańców pracownicy socjalni posiadali jednak wiedzę dotyczącą potrzeb tej grupy osób w swoich rejonach. Ponadto prawidłowo i rzetelnie dokonywali oni rozpoznania (diagnozowania) sytuacji osób w wieku powyżej 60. roku życia, kiedy każdorazowo przed przyznaniem usług przeprowadzali wywiad środowiskowy lub jego aktualizację.

Diagnozy potrzeb osób starszych sporządzano także na potrzeby programów, realizowanych przez CUS. W latach 2022-2025 CUS realizował np. program osłonowy w zakresie wsparcia seniorów w Gminie Zbuczyn pn. „Korpus Wsparcia

¹⁰Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ 10 156 w 2022 r., 10 113 w 2023 r., 10 078 w 2024 r. oraz 10 060 w I połowie 2025 r.

¹² Uchwała Nr X/60/2024 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 26 listopada 2024 r. w sprawie utworzenia Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie poprzez przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbuczynie oraz nadania statutu Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie.

¹³ Księgowa, pedagogzy, terapeuci na 8,5 etatu.

¹⁴ Asystent osoby z niepełnosprawnościami oraz dwóch specjalistów na umowę zlecenie.

Seniorów”. Na potrzeby Programu corocznie sporządzano krótką diagnozę sytuacji osób starszych oraz określano cel programu, adresatów, zakres przedmiotowy programu, źródło finansowania i realizatorów zadania. Diagnozy te powstawały głównie na podstawie statystyki publicznej, w szczególności danych pochodzących z zasobów własnych Gminy i jednostek organizacyjnych – GOPS/CUS i zawierały informacje o liczbie osób powyżej 60. roku życia w gminie, i ich udziale w ogólnej liczbie mieszkańców oraz podziale osób starszych ze względu na płeć. Dokument tworzony był corocznie przez GOPS/CUS. W diagnozach na rok 2022 i 2023 wskazano, że „wśród osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej znaczną grupę stanowią osoby samotne, chore, niepełnosprawne, które korzystają z pomocy w formie usług opiekuńczych bądź usług w ramach prowadzonych ośrodków wsparcia, jakimi są Dzienny Dom Senior+ w Zbuczynie i Środowiskowy Dom Samopomocy w Tchórzewie. Ponadto jest grono osób, których wsparcie w ramach wolontariatu, czy wsparcie w okresie pandemii byłoby wskazane z przyczyn społecznych (kontakt z drugim człowiekiem, spacer, rozmowy, wspólne sporządzanie posiłków, itp.)”. Diagnozy na lata 2024 i 2025 podają aktualne dane statystyczne.

Statystyczną diagnozę sytuacji osób starszych opracowywano również każdorazowo na potrzeby sprawozdań rocznych za lata 2022, 2023 i 2024, a dodatkowo prognozy na kolejne lata przy sporządzaniu Oceny Zasobów Pomocy Społecznej¹⁵. W OZPS na lata 2022, 2023, 2024 i 2025 porównywano dane z kilku lat oraz dokonywano bilansu potrzeb dla osób, które mogłyby skorzystać z działań aktywizacyjnych oraz osób, które z powodu wieku lub choroby będą wymagać pomocy w funkcjonowaniu w swoim środowisku zamieszkania.

(akta kontroli tom VI str. 1-216, 237-243)

Dopiero w 2024 r. sporządzono Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Zbuczyn¹⁶ na potrzeby opracowania projektu Strategii rozwiązywania problemów społecznych w latach 2025-2034, w której uwzględniono również potrzeby i prognozy demograficzne dotyczące osób powyżej 60. roku życia.

Głównym źródłem informacji uwzględnionych w diagnozie była statystyka publiczna, w szczególności dane Głównego Urzędu Statystycznego (w tym Bank Danych Lokalnych). Sięgnięto również po dane specjalistyczne pochodzące od Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Państwowej Straży Pożarnej, Policji i Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach. W szczególności dane pochodziły z zasobów własnych gminy i jej jednostek organizacyjnych – GOPS i szkół podstawowych. Istotnym źródłem danych diagnostycznych były także konsultacje społeczne, które przybrały formę rozmów z przedstawicielami różnych grup społecznych (w tym z Radą Seniorów Gminy Zbuczyn, pracownikami oświaty, reprezentantami organizacji pozarządowych, członkiniami kół gospodyń wiejskich), wywiadów indywidualnych oraz wypełnianych przez mieszkańców gminy ankiet.

W badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy, wzięło jednak udział tylko 61 osób dorosłych, a wskazywane przez nich problemy nie odnosiły się w szczególności do osób starszych. Na podstawie danych statystycznych w Diagnozie określono tendencje demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, tj. zmniejszanie się grupy osób w wieku

¹⁵ Dalej: OZPS.

¹⁶ Dalej: Diagnoza.

produkcyjnym (wg prognozy udział tej grupy osób w ogóle ludności spadnie z 58,8% w 2023 r. do 57,9% w 2030 r.) oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (wg prognozy udział tej grupy osób w ogóle ludności wzrośnie z 19,99% w 2023 r. do 22,59% w 2030 r.).

(akta kontroli tom VII str. 1-186)

GOPS/CUS składał terminowo do Rady Gminy roczne sprawozdania ze swojej działalności oraz OZPS. Złożone sprawozdania nie zawierały jednak potrzeb pomocy społecznej, na podstawie których Rada Gminy opracowuje i kieruje do wdrożenia lokalne programy pomocy społecznej, co było niezgodne z art. 110 ust. 9 i 10 ustawy o pomocy społecznej. CUS/GOPS nie przedstawiał Radzie Gminy potrzeb w zakresie pomocy społecznej także w formie odrębnego dokumentu. Szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 366-640)

1.2 Gminne dokumenty strategiczne

Opis stanu
faktycznego

W gminie nie opracowano i nie przyjęto do realizacji dokumentów strategicznych poświęconych wyłącznie osobom starszym. W okresie objętym kontrolą (ani przed tym okresem) GOPS/CUS nie realizował i nie koordynował realizacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych. Dopiero w latach 2024-2025 r. CUS opracował projekt Strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie Zbuczyn na lata 2025-2034. Do czasu zakończenia kontroli dokument nie został jednak jeszcze przyjęty przez Radę Gminy. Szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Projekt Strategii zawiera elementy określone w art. 16b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, w tym diagnozę sytuacji społecznej, prognozy zmian oraz cele strategiczne, sposób realizacji strategii i jej ramy finansowe.

Wśród najważniejszych obszarów społecznych w gminie – uwzględnionych w diagnozie problemów społecznych będącej integralną częścią projektu Strategii – wymieniono Aktywność i integrację społeczną seniorów (obszar 6), a jako jeden z celów strategicznych przyjęto Stworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością (cel strategiczny nr 2). Dla tego celu strategicznego przyjęto dwa cele operacyjne: Poprawa funkcjonowania w życiu społecznym osób starszych i z niepełnosprawnością oraz wzrost ich jakości życia i Wzrost aktywności i integracji społecznej seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami, a także kształtowanie pozytywnych postaw mieszkańców Gminy wobec powyższych osób. Do celów tych przypisano działania przewidziane do realizacji i planowane rezultaty do osiągnięcia do 2034 r.¹⁷ Określono dla nich sposób finansowania i podmioty odpowiedzialne.

¹⁷ Wśród planowanych zadań były m.in.: Stworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych oraz z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych, programów skierowanych do tych osób (rezultatem ma być zwiększenie realizowanych projektów na rzecz osób starszych oraz z niepełnosprawnością o 20%); udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością (rezultatem ma być poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i starszych); zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej (rezultatem ma być poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki); podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych (rezultatem ma być poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich rozpowszechnienia o 20%); propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych oraz z niepełnosprawnością (rezultatem ma być zapewnienie pomocy i towarzystwa osobom starszym oraz z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich w codzienności); prowadzenie i promocja nowoczesnych rozwiązań opieki nad osobami starszymi oraz z niepełnosprawnością (np. teleopieka, teleanioł (rezultatem ma być poprawa dostępności do nowoczesnych usług opieki dla osób z niepełnosprawnością i starszych). A dla celu drugiego m.in.: Kontynuowanie prowadzenia Dziennego Domu Senior+ (rezultatem ma być

Dla celów strategicznych przewidziano wskaźniki monitoringowe, które miały posłużyć do oceny stopnia ich realizacji i określono ich wartości bazowe i docelowe (tabela nr 45 w projekcie Strategii). Dla celu strategicznego nr 2, tj. stworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością określono m.in. wskaźniki dotyczące liczby osób świadczących usługi opiekuńcze oraz osób objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania, zwiększenie liczby osób korzystających z opieki wytchnieniowej i świadczących taką opiekę, zwiększenie liczby miejsc w Dziennym Domu Senior+. W projekcie przewidziano bieżący monitoring realizacji działań, jednak nie określono harmonogramu. W założeniu projektu Strategii wskaźniki mają zostać osiągnięte na ostatni rok obowiązywania dokumentu, tj. 2034 r.

Jak wyjaśniła Dyrektor CUS, projekt Strategii w najbliższych tygodniach zostanie przedstawiony zgodnie z wymogami do konsultacji społecznych – zostanie udostępniony w siedzibie CUS oraz za pośrednictwem strony internetowej – a następnie przedłożony Radzie Gminy Zbuczyn w celu przyjęcia.

(akta kontroli tom VII str. 1-216)

1.3 Identyfikowanie osób starszych potrzebujących opieki w miejscu zamieszkania

Opis stanu faktycznego

GOPS/CUS pozyskiwał wiedzę o potrzebach osób starszych, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy w funkcjonowaniu w swoim środowisku zamieszkania lub mogłyby skorzystać z opieki w placówce dziennego pobytu funkcjonującej na terenie gminy. Informacje gromadzono na podstawie rozmów z mieszkańcami, analiz sprawozdań instytucji opieki, danych statystycznych zbieranych przez instytucje działające na rzecz seniorów, konsultacji społecznych, ankiet, wywiadów oraz współpracy z lokalnymi liderami i organizacjami pozarządowymi.

W CUS/GOPS nie przyjęto odrębnych uregulowań wewnętrznych dotyczących identyfikowania i monitorowania potrzeb osób starszych, w szczególności w zakresie dostępu do opieki w miejscu zamieszkania. CUS posiadało informacje, ile na danym terenie mieszka/mieszkało osób starszych w poszczególnych latach, w tym o liczbie osób prowadzących wieloosobowe i jednoosobowe gospodarstwa domowe na terenie gminy, którym udzielono pomocy¹⁸ oraz, które w najbliższym czasie będą potrzebować opieki w miejscu zamieszkania. Informacje wynikały z gminnej ewidencji ludności, a w zakresie potrzeb z ogólnej (niepisanej) wiedzy poszczególnych pracowników socjalnych pozyskanej podczas pracy w rejonie opiekuńczym¹⁹. Dane były pozyskiwane, analizowane, aktualizowane i wykorzystywane m.in. we wnioskach aplikacyjnych o dofinansowanie usług społecznych. Według oceny CUS, wszystkie osoby

zagospodarowanie czasu wolnego dla osób starszych oraz ich integracja społeczna); prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych (rezultatem ma być wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych); promowanie pozytywnego wizerunku osoby z niepełnosprawnością i osób starszych w społeczności lokalnej (rezultatem ma być zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością); organizacja zajęć: rekreacyjno-sportowych, kulturalnych, promujących zdrowy i aktywny tryb życia oraz edukacyjnych, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnością (rezultatem ma być poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością, wzrost ich aktywności społecznej oraz umiejętności).

¹⁸ M.in. z systemu POMOST.

¹⁹ Kilka osób rocznie.

mieszkające samotnie potrzebujące opieki otrzymywały pomoc adekwatną do ich potrzeb i możliwości pomocowych ośrodka.

GOPS/CUS objął monitoringiem osoby mogące potrzebować wsparcia, w tym wszystkie osoby starsze mieszkające na terenie gminy, w szczególności podopiecznych GOPS/CUS. Jak wyjaśniła Dyrektor CUS, ustalono grupę osób potrzebujących wsparcia w różnych formach oraz grupę seniorów, którzy z dużym prawdopodobieństwem takiego wsparcia będą potrzebować w ciągu kilku najbliższych lat. Liczba takich potencjalnych potrzebujących pomocy to kilka osób starszych rocznie. CUS nie przedstawił dokumentu, w którym ujęte byłyby te dane. Dyrektor CUS wyjaśniła, że dla tych osób, które jeszcze nie korzystają z pomocy, ale mogą potrzebować wsparcia w ciągu najbliższych lat (np. z powodu samotnego zamieszkiwania) zaplanowano działania m.in. w formie pracy socjalnej, zajęć aktywizujących i zachęcania do uczestnictwa w takiej formie wsparcia, wsparcia psychologicznego, prawnego, zapraszania na różne imprezy okolicznościowe, warsztaty, wyjazdy, spotkania.

GOPS/CUS nie monitorował możliwości przemieszczania się osób starszych pozbawionych dostępu do własnego transportu i komunikacji publicznej. W sytuacjach konieczności dowiezienia osoby np. do lekarza, urzędu, fotografa itp. były one rozwiązywane w sposób indywidualny, organizowana była pomoc sąsiadka lub organizowany był transport gminny (okazjonalnie). CUS/GOPS w swojej ofercie nie posiadał usługi np. od drzwi do drzwi, taksówki gminnej.

Od 2022 r. do 2025 r. w bazie danych CUS/GOPS zarejestrowano 42 nowe osoby starsze potrzebujące pomocy. W latach objętych kontrolą do GOPS/CUS docierały pojedyncze informacje z placówki leczniczej dotyczące prawdopodobieństwa konieczności udzielenia pomocy osobie starszej, jednakże po weryfikacji okazywało się, że osoba ma już przyznaną pomoc i nie ma konieczności zmieniania przyznanej formy wsparcia. W dwóch przypadkach po sygnale od placówek leczniczych udzielono pomocy w formie usług opiekuńczych oraz skierowania do DPS. Informacje dotyczące potrzeby pomocy dla osób starszych wpływały do GOPS/CUS głównie w formie pisemnego wniosku od bezpośrednio zainteresowanych.

GOPS/CUS na bieżąco współpracował z placówkami zdrowotnymi oraz policją, a także z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się osobami starszymi, organizacjami senioralnymi²⁰ oraz trzema parafiami, funkcjonującymi w gminie. W ramach współpracy wymieniano informacje, doświadczenia i pomysły, ale przede wszystkim podejmowano wspólne działania na rzecz seniorów – warsztaty, wykłady, wyjazdy, spotkania, w tym międzypokoleniowe, organizacja Dnia Seniora, Dnia Osoby z Niepełnosprawnością, pikników integracyjnych.

(akta kontroli tom VII str. 224-230, 237-265)

1.4 Samotność wśród osób starszych

Opis stanu faktycznego

CUS/GOPS nie gromadził informacji na temat samotnych osób starszych poza analizą danych statystycznych. Pracownicy socjalni posiadali jednak szczegółową wiedzę na temat sytuacji na swoim terenie, uzyskiwaną w trakcie pracy socjalnej. Wobec osób starszych w zakresie samotności podejmowano działania aktywizacyjne, a wobec wszystkich osób objętych różnymi formami wsparcia, planowano również pracę socjalną w formie rozmów i kontaktów z pracownikiem socjalnym. GOPS/CUS identyfikował samotne osoby starsze na terenie gminy

²⁰ Np. KGW, Stowarzyszenie Aktywny Senior, Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe KOSEM, Stowarzyszenie JUŻ NIE JESTEŚ SAM.

korzystając ze znajomości terenu przez pracowników socjalnych oraz przy współpracy z liderami lokalnych społeczności.

Do problemu samotności osób starszych odniesiono się także w projekcie Strategii rozwiązywania problemów społecznych. Jako jedno z zagrożeń (nr 7) wskazano Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych. Jako szansę w projekcie Strategii wskazano wzrost aktywności i integracji osób starszych. Przyjęto mierniki, które mają przeciwdziałać osamotnieniu osób starszych, m.in. wzrost liczby miejsc w Dziennym Domu Senior+ (utworzenie drugiego). Planowane jest dalsze realizowanie programów skierowanych do osób starszych oraz wykorzystanie wolontariatu. Ponadto realizowany jest też program „Posiłek w szkole i w domu”, którym objęte są też starsze osoby samotne.

(akta kontroli tom VII str. 99-216, 224-230, 237-265)

W okresie objętym kontrolą GOPS/CUS nie odmówił udzielenia pomocy ani jednej osobie starszej, która zwróciła się z wnioskiem o wsparcie w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, specjalistycznych usług opiekuńczych, usług opiekuńczych w formie pomocy sąsiedzkiej, w formie opieki wytchnieniowej dla opiekuna, miejsca w Dziennym Domu Senior+, czy miejsca w Domu Pomocy Społecznej.

Jednak – w szczególności przy pomocy finansowanej z realizowanych programów (Opieka wytchnieniowa, Korpus Wsparcia Seniorów, Senior+), pomoc ta udzielana była tylko przez część roku. Wynikało to głównie z zawierania z Wojewodą umów o dofinansowanie dopiero między marcem a czerwcem (szczegóły omówione są w II obszarze wystąpienia). W efekcie osoby starsze przez kilka miesięcy w roku były pozbawione pomocy, np. w formie usług sąsiedzkich czy specjalistycznych usług opiekuńczych. GOPS/CUS nie odnotowywał w tym czasie ich wniosków o przyznanie tych form wsparcia. Wnioski pojawiały się dopiero po uzyskaniu przez zainteresowanych informacji, że już mogą je składać, bo rusza kolejna edycja programu.

W żadnej z dokumentacji objętych badaniem nie pojawiła się skarga zainteresowanych na zakres lub okres udzielonego wsparcia. Potrzeby samotnych osób starszych ustalone na podstawie wywiadu środowiskowego były zaspakajane, a w razie potrzeby rozszerzano zakres tych usług (np. zwiększano liczbę godzin usług opiekuńczych).

(akta kontroli tom VII str. 231, 237-265)

GOPS/CUS nie badał na terenie kontrolowanej gminy poczucia osamotnienia wśród osób starszych. Z ankiety przeprowadzonej przez NIK wśród osób starszych objętych różnymi formami wsparcia²¹ wynika, że 26 osób spośród 45, które wypełniły ankietę, było osobami samotnymi/samotnie gospodarującymi. 19 z 45 przyznało, że brak im naprawdę bliskiego przyjaciela (odpowiedzi zdecydowanie tak i raczej tak). Cztery oceniły, że czują się odizolowane od innych ludzi – brakuje ludzi wokół nich, a trzy przyznały, że czują się wykluczone. 23 z 45 osób oceniło, że otrzymywane przez nie usługi przyczyniły się do możliwości samodzielnego mieszkania we własnym domu/mieszkanie i pozwoliły jednocześnie na uniknięcie konieczności korzystania z całodobowego ośrodka opieki (16 odpowiedzi „zdecydowanie tak” i 7 „raczej tak”).

(akta kontroli tom IV str. 191-370, tom VII str. 237-265)

²¹ Ankiety przekazano 47 osobom starszym, korzystającym z różnych form wsparcia, odpowiedziało 45 z nich.

1.5 Formy pomocy osobom starszym realizowane na terenie gminy

Opis stanu faktycznego

W latach objętym kontrolą na terenie gminy świadczone osobom starszym opiekę w formie:

- usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Objęto nimi sześć osób w 2022 r., pięć w 2023 r., pięć w 2024 r. i pięć osób w I półroczu 2025 r. (w tym usługi dla jednej osoby w 2024 r. i dwóch w 2025 r. były finansowane w ramach Programu 75+);
- specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania – odpowiednio siedem, osiem, 11 i 10 (finansowane w ramach Programu Opieka 75+);
- usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich – 10 osób w 2024 r. i pięć w I połowie 2025 r. (w ramach Programu Korpus Wsparcia Seniorów, moduł I);
- usług asystencji osobistej w ramach Programu Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – dwie osoby w 2023 r., trzy osoby w 2024 r. i sześć w I połowie 2025 r.
- Dziennego Domu Pobytu dla seniorów w ramach Programu wieloletniego Senior+ - 24 osoby w 2022 r., 19 osób w 2023 r., 17 osób w 2024 r. i 19 w I połowie 2025 r.;
- Środowiskowego Domu Samopomocy – odpowiednio osiem, siedem, siedem i sześć osób;
- tzw. Opieki na odległość – opasek bezpieczeństwa w ramach Programu Korpus Wsparcia Seniorów, moduł II – odpowiednio 35, 42, 45 i 41 osób.
- opieki wytchnieniowej w ramach Programu Opieka wytchnieniowa – odpowiednio dla opiekunów dwóch, czterech, trzech i czterech osób starszych.

W okresie objętym kontrolą do domów pomocy społecznej skierowano sześć osób w 2022 r. i po cztery w pozostałych latach.

Ponadto CUS/GOPS realizowało Program Pomoc Żywnościowa 2021-2027, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Żywność wydawana była przez Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Rejonowy w Siedlcach w ramach wsparcia realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej oraz rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Gmina Zbuczyn realizowała też zadanie publiczne z zakresu pomocy społecznej oraz rehabilitacji osób niepełnosprawnych obejmujące organizację i prowadzenie punktu wydawania: żywności dla najuboższych mieszkańców gminy, w tym wydawanie artykułów spożywczych, sprzętu gospodarstwa domowego, odzieży, obuwia dla najuboższych mieszkańców gminy, sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych. CUS/GOPS współpracował z Caritas Diecezji Siedleckiej w zakresie realizacji Programu Karta „Na codzienne zakupy” (program Caritas Polska realizowany w partnerstwie z Fundacją Biedronki).

Prowadzona była też Wypożyczalnia sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego²². W gminie działa także Punkt konsultacyjno-interwencyjny. Seniorzy mogą skorzystać z pomocy psychologicznej, prawnej, terapeutycznej.

²² GOPS/CUS posiada wózki inwalidzkie, wózki inwalidzkie elektryczne, koncentratory tlenu, kule łokciowe i pachowe, łóżka rehabilitacyjne proste i ze sterownikiem elektrycznym, balkoniki, podnośnik, trójnog kula, rowery rehabilitacyjne, stojaki na kroplówkę, materace przeciwoślizgowe, krzesła sedes, zestawy łóżkowe do mycia głowy, kamizelki na barki i ramię, krzesła pod prysznic. Sprzęt został pozyskany kilka lat wcześniej w ramach realizacji jednego z projektów unijnych – Dobra pora na aktywnego Seniora (lata 2018-2019) w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego 2014-2020. Z wypożyczalni korzysta ok. 50 osób rocznie.

Charakter dominujący ze względu na liczbę osób nimi objętych miały teleopaska bezpieczeństwa i pobyt w Dziennym Domu Senior+ w Zbuczynie oraz zasiłki. Średni okres oczekiwania na realizację świadczeń wynikających z art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej wg stanu na koniec lat 2022-2024 i 30 czerwca 2025 r. wynosił siedem dni na usługi opiekuńcze oraz skierowanie do dziennego domu pobytu. Dłużej – bo średnio 31 dni – wynosił czas oczekiwania na przyznanie usług asystencji osobistej.

(akta kontroli tom I str. 366-388, 459-477, 547-570, tom VII str. 226-236)

W gminie dostępne były formy pomocy osobom starszym realizowane na podstawie pięciu programów resortowych:

- Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością;
Program realizowany od 2023 r. Z programu pozyskano środki w wysokości 57,61 tys. zł w 2023 r., 115,76 tys. zł w 2024 r. i 100,97 tys. zł w I poł. 2025 r. W tych latach z programu korzystało odpowiednio 9, 8 i 11 osób starszych.
- Senior+;
Z programu pozyskano środki w wysokości 62,21 tys. zł w 2022 r., 61,44 tys. zł w 2023 r., 69,89 tys. zł w 2024 r. Na I połowę 2025 r. nie pozyskano środków z tego programu. W tych latach z programu korzystało odpowiednio 24, 19, 17 i 19 osób starszych.
- Opieka wytchnieniowa;
Z programu pozyskano środki w wysokości 58,80 tys. zł w 2022 r., 70,07 tys. zł w 2023 r., 59,92 tys. zł w 2024 r. i 47,10 tys. zł w I poł. 2025 r. W tych latach z programu korzystało odpowiednio 7, 9, 8 i 11 osób starszych.
- Opieka 75+
Z programu pozyskano środki w wysokości 11,03 tys. zł w 2022 r., 12,88 tys. zł w 2023 r., 25,82 tys. zł w 2024 r. i 9,89 tys. zł w I poł. 2025 r. W tych latach z programu korzystało odpowiednio 7, 8, 11 i 10 osób starszych.
- Korpus wsparcia seniorów;
Z programu pozyskano środki w wysokości 18,18 tys. zł w 2022 r., 6,30 tys. zł w 2023 r., 48,32 tys. zł w 2024 r. i 17,48 tys. zł w I poł. 2025 r. W tych latach z programu korzystało odpowiednio 35, 42, 55 i 47 osób starszych.

(akta kontroli tom VII str. 234)

W latach objętych kontrolą nastąpił rozwój nowych form wsparcia osób starszych, w tym od 2023 r. asystencja osobista, a od 2024 r. usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich. Ponadto od maja 2025 r. CUS realizował program Premia społeczna, w ramach którego osiem osób objęto pomocą w formie usług pielęgniarstwa, a 24 w formie usług rehabilitacyjnych. Gmina Zbuczyn jest bardzo aktywna i planowała uruchomienie jeszcze innych usług skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych finansowanych z programów resortowych.

Jak wyjaśniła Dyrektor CUS, w 2024 r. gmina ubiegała się o przyznanie środków finansowych na utworzenie rodzinnego domu pomocy w ramach programu MRPiPS Program rozwoju rodzinnych domów pomocy Edycja 2024. Jednak decyzja o przyznaniu środków nastąpiła w takim okresie, że sporządzenie wymaganej dokumentacji wraz z wykonaniem inwestycji – remont budynku w celu dostosowania budynku do potrzeb domu i jego wyposażenie – było niemożliwe do wykonania do końca roku. Gmina przygotowała dokumentację, by móc złożyć skutecznie wniosek w kolejnym roku, jednak w 2025 r. Ministerstwo nie ogłosiło naboru w tym programie. W projekcie wniosku Gmina Zbuczyn planowała przygotowanie rodzinnego domu pomocy dla ośmiu osób starszych i z niepełnosprawnościami. Ponadto gmina kilkakrotnie nieskutecznie

ubiegała się o przyznanie dofinansowania na utworzenie Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego²³ w ramach Programu „Centra Opiekuńczo-Mieszkalne”, a w 2025 r. już nie ogłoszono naboru wniosków na utworzenie COM. Centrum miało być przeznaczone dla 15 dorosłych osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Wójt Gminy Zbuczyn poinformował natomiast NIK, że niestabilność systemu wsparcia utrudnia gminom rozwijanie oferty usług społecznych odpowiadających rzeczywistym potrzebom mieszkańców: „Gmina bez zewnętrznego wsparcia nie jest w stanie zapewnić wsparcia osobom starszym, zwłaszcza w miejscu ich zamieszkania. Nasz samorząd (zapewne również każdy inny) nie posiada realnych możliwości zapewnienia wszystkim potrzebującym osobom starszym pomocy i wsparcia, co wynika z barier systemowych, nie braku zaangażowania instytucji samorządowych, organizacji trzeciego sektora czy aktywnych grup i środowisk. (...) Obowiązujące przepisy prawne nie tworzą optymalnych warunków dla wsparcia osób starszych w miejscu zamieszkania. Główne problemy dotyczą niedostatecznego poziomu finansowania usług, skomplikowanych procedur formalnych, uzależniania niektórych form pomocy od sytuacji dochodowej oraz niespójności systemu finansowania, co utrudnia samorządom planowanie działań w dłuższej perspektywie. System wsparcia nadal opiera się na sztywnych formach pomocy, zamiast elastycznie dostosowywać się do indywidualnych potrzeb seniorów”. Zdaniem Wójta brak spójnej i długofalowej polityki ministerialnej, w tym brak kolejnych edycji programów, powodują trudności w planowaniu przez samorząd kolejnych działań w dłuższej perspektywie w obszarze usług społecznych, w tym wsparcia seniorów.

(akta kontroli tom I str. 366-640, tom VII str. 237-265)

Ośrodek rzetelnie informował o możliwości uzyskania przez osoby starsze opieki/pomocy w miejscu zamieszkania. Odbывало się to głównie poprzez informacje od pracowników socjalnych bezpośrednio do zainteresowanych osób oraz poprzez informator gminny, na organizowanych spotkaniach, sesjach Rady Gminy, sesjach Rady Seniorów, na tablicach ogłoszeń umieszczonych w przychodniach lekarskich, Urzędzie Gminy, poczcie, ośrodku/centrum, na stronach internetowych ośrodka/centrum lub Urzędu Gminy, kościele, za pośrednictwem sołtysów, radnych, lokalnych liderów. Informacje były rzetelne, szczegółowe i wyczerpujące. Wskazywały: kto może uzyskać taką pomoc, procedurę ubiegania się o pomoc, dokumenty niezbędne do złożenia wniosku, osoby mogące udzielić bardziej szczegółowych informacji, osoby do których należy się zwrócić.

(akta kontroli tom VII str. 250-265)

CUS/GOPS współpracował z innymi jednostkami z terenu gminy, a w ofercie innych jednostek organizacyjnych gminy (np. gminnego ośrodka kultury) znajdowały się działania w sferze kultury i rekreacji czy oświaty adresowane w szczególności do osób starszych. Ośrodek podejmował współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, w tym w szczególności z Kołami Gospodyń Wiejskich, OSP, świetlicami wiejskimi i stowarzyszeniami działającymi w gminie itp. i wspierał je w organizacji różnych form aktywności otwartych dla seniorów.

(akta kontroli tom VII str. 250-265)

²³ Dalej: COM.

1.6 Finansowanie pomocy świadczonej osobom starszym

Opis stanu faktycznego

Wydatki na pomoc społeczną stanowiły nieznaczącą pozycję w wydatkach Gminy Zbuczyn – poniżej 1 %. W 2022 r. wyniosły 74 008,96 tys. zł, w tym na pomoc społeczną 460,12 tys. zł. Wydatki w 2023 r. to kwota 70 215,05 tys. zł, w tym na pomoc społeczną 533,66 tys. zł. W 2024 r. wydatki ogółem wyniosły 94 419,98 tys. zł, a na pomoc społeczną 639,34 tys. zł. W I połowie 2025 r. wydatki ogółem wyniosły 46 106,08 tys. zł, w tym 1923,41 tys. zł na pomoc społeczną.

W latach objętych kontrolą na finansowanie podstawowych form opieki nad osobami starszymi (art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej) w gminie wydatkowano następujące kwoty:

- Na usługi opiekuńcze odpowiednio: w 2022 r. 39,92 tys. zł (sześć osób), w 2023 r. 47,11 tys. zł (pięć osób), w 2024 r. 51,34 tys. zł (cztery osoby) i w I poł. 2025 r. 12,12 tys. zł (trzy osoby). Ponadto w 2024 r. i I poł. 2025 r. sfinansowano usługi opiekuńcze z programu Opieka 75+ odpowiednio w wys. 11,71 tys. zł (dla 1 osoby) i w wys. 5,68 tys. zł (dla dwóch osób).
- Na specjalistyczne usługi opiekuńcze: finansowane z programu Opieka 75+ w 2022 r. 22,06 tys. zł (siedem osób), w 2023 r. 21,81 tys. zł (osiem osób), w 2024 r. 31,47 tys. zł (11 osób) i w I poł. 2025 r. 2,44 tys. zł (10 osób).
- Na usługi opiekuńcze dla osób starszych w formie usług sąsiedzkich finansowane z programu Korpus Wsparcia Seniorów: w 2024 r. 59,50 tys. zł (10 osób) i w I poł. 2025 r. 0,50 tys. zł (pięć osób).
- Na usługi asystencji osobistej dla osób starszych: w 2023 r. 30,80 tys. zł (dwie osoby), w 2024 r. 35,51 tys. zł (trzy osoby) i w I poł. 2025 r. 39,02 tys. zł (sześć osób).
- Na funkcjonowanie dziennego domu pobytu finansowanego z programu Senior+: w 2022 r. 250,41 tys. zł (24 osoby), w 2023 r. 304,64 tys. zł (19 osób), w 2024 r. 338,09 tys. zł (17 osób) i w I poł. 2025 r. 180,80 tys. zł (19 osób).
- Na kierowanie osób do domów pomocy społecznej²⁴ w 2022 r. 129,55 tys. zł (sześć osób), w 2023 r. 152,21 tys. zł (cztery osoby), w 2024 r. 139,81 tys. zł (cztery osoby), a w I poł. 2025 r. 70,67 tys. zł (cztery osoby).
- Na usługi opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób starszych finansowane z programu Opieka wytchnieniowa: w 2022 r. 16,80 tys. zł (dla dwóch osób), w 2023 r. 26,28 tys. zł (dla czterech osób), w 2024 r. 25,44 tys. zł (dla trzech osób) i w I poł. 2025 r. 14,85 tys. zł (dla czterech osób).
- Na opaski bezpieczeństwa finansowane z programu Korpus wsparcia seniorów: w 2022 r. 18,18 tys. zł (dla 35 osób), w 2023 r. 7,89 tys. zł (dla 42 osób), w 2024 r. 7,42 tys. zł (dla 45 osób) i w I połowie 2025 r. 18,08 tys. zł (dla 41 osób).

Rodzinnych domów pomocy dla osób starszych oraz mieszkań treningowych i wspomaganych w gminie nie prowadzono.

Najmniej kosztowne były opaski bezpieczeństwa – koszt na jedną osobę 0,32 tys. zł i to z nich najczęściej korzystały osoby starsze. Najdroższe w przeliczeniu na jedną osobę były: pobyt w DPS (27,35 tys. zł), funkcjonowanie dziennego domu pobytu (13,59 tys. zł), usługi asystencji osobistej (9,58 tys. zł), usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania (8,36 tys. zł) i opieka wytchnieniowa (6,41 tys. zł).

Dyrektor CUS wyjaśniła, że GOPS/CUS przygotowywał projekt budżetu, który był uchwalany bez zmian przez Radę Gminy. W razie potrzeby w budżecie dokonywano zmian, zgodnie z wnioskami GOPS/CUS. Zarówno Dyrektor CUS jak i Wójt Gminy wyjaśnili jednak, że środki finansowe przeznaczane na realizację

²⁴ Dalej: DPS.

usług dla osób starszych są niewystarczające, co szczególnie widoczne jest w funkcjonowaniu placówek takich jak Dzienny Dom „Senior+”. Wójt poinformował NIK, że „Obecne dofinansowanie w ramach programu Senior+ wynosi 400 zł miesięcznie na uczestnika i uzależnione jest od frekwencji w danym miesiącu. W praktyce oznacza to, że około 80% kosztów utrzymania placówki pokrywa samorząd, co ogranicza możliwości rozwoju tego typu usług, a w niektórych przypadkach może prowadzić do rezygnacji samorządów z ich prowadzenia. Tymczasem placówki tego typu mają duże znaczenie nie tylko dla seniorów, ale również dla młodszych pokoleń, sprzyjając aktywizacji zawodowej, ale też integracji i budowaniu więzi społecznych. Rozwój placówek wsparcia dziennego ograniczają także bariery transportowe, szczególnie widoczne w gminach wiejskich. Brak wystarczającej komunikacji autobusowej powoduje zjawisko wykluczenia transportowego, które dotyczy większość seniorów mieszkających na terenach wiejskich. Gmina, mimo podejmowanych działań, nie ma możliwości samodzielnego ponoszenia kosztów dowozu osób starszych do placówek wsparcia dziennego lub klubów seniora.”

(akta kontroli tom I str. 220-292, tom VII str. 234)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. GOPS/CUS nie realizował i nie koordynował realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, co było niezgodne z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej w zw. art. 110 ust. 1, 3 i 4 tej ustawy oraz § 7 ust. 1 pkt 2 Statutu GOPS z 2016 r. oraz § 4 ust. 1 pkt 1 lit. a Statutu CUS z 2024 r.

W gminie zarówno przed okresem objętym kontrolą, jak i w latach 2022-2025 nie była opracowana i realizowana strategia rozwiązywania problemów społecznych, mimo iż zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej jest to zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. Zgodnie z art. 110 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej zadania gminy z zakresu pomocy społecznej realizuje ośrodek pomocy społecznej/centrum usług społecznych, a w ust. 4 wskazano wprost, że do ich zadań należy koordynacja gminnej strategii. Pierwszy projekt Strategii powstał dopiero w 2024 r., jednak do końca kontroli w 2025 r. nie został on jeszcze przyjęty przez Radę Gminy.

Dyrektor CUS wyjaśniła, że nie opracowano wcześniej projektu strategii, ponieważ od około trzech lat Gmina Zbuczyn przygotowywała się do przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych. Strategia miała stanowić dokument uwzględniający nowy sposób podejścia do polityki społecznej z uwzględnieniem rozwoju i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Ponadto trwały również prace nad Strategią Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2025-2034, która jako dokument nadrzędny nad strategią rozwiązywania problemów społecznych został przyjęty uchwałą Nr XV/115/2025 Rady Gminy Zbuczyn dnia 26 marca 2025 r.

(akta kontroli tom VII str. 237-243)

2. Kierownik GOPS/Dyrektor CUS nie przedstawiała corocznie Radzie Gminy potrzeb w zakresie pomocy społecznej, na podstawie których Rada Gminy opracowuje i kieruje do wdrożenia lokalne programy pomocy społecznej, co było niezgodne z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej.

Dyrektor CUS wyjaśniła, że jako Kierownik GOPS corocznie przedstawiała Radzie Gminy sprawozdania z działalności ośrodka. Ponadto przedstawiała corocznie ocenę zasobów pomocy społecznej zawierającą opis zasobów

pomocy społecznej oraz wnioski końcowe i rekomendacje zawierające potrzeby w zakresie pomocy społecznej, na podstawie, których Rada Gminy może opracować i kierować do wdrożenia lokalne programy pomocy społecznej zgodnie z art. 110 ust. 9 i 10 ustawy o pomocy społecznej.

(akta kontroli tom VII str. 237-243)

W ocenie NIK, informacje zawarte w rocznych sprawozdaniach ośrodka nie spełniały wymogu informacji o potrzebach pomocy społecznej – zawierały dane statystyczne ze zrealizowanych w danych roku zadań. Również rekomendacje zawarte w corocznych Ocenach zasobów pomocy społecznej, nie spełniały tego wymogu – były sformułowane ogólnie, co roku w tej samej formie zapowiadały kontynuację działań GOPS. Nie wskazywano w nich np. planu zwiększenia liczby miejsc w Dziennym Domu Senior+. Nie było w rekomendacjach również wzmianki o planach utworzenia Rodzinnego Domu Pomocy czy COM, o dofinansowanie których gmina się starała.

OCENA CZĄSTKOWA

W kontrolowanej gminie GOPS/CUS identyfikował potrzeby osób starszych w zakresie opieki w miejscu zamieszkania oraz zapewniał dostępność opieki nad tymi osobami proponując szeroką ofertę różnych form wsparcia. Pracownicy socjalni posiadali wiedzę o osobach potrzebujących pomocy na ich terenie. Ustalono natomiast, że w okresie objętym kontrolą w GOPS/CUS nie opracowano pogłębionej diagnozy dotyczącej sytuacji wyłącznie osób starszych, a kierownik GOPS/dyrektor CUS nie przedstawiał Radzie Gminy potrzeb w zakresie pomocy społecznej przewidzianych w art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej. Ponadto GOPS/CUS nie koordynował realizacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych, co było niezgodne z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, a jej projekt kontrolowana jednostka opracowała dopiero w latach 2024-2025.

OBSZAR

2. Prawidłowość i skuteczność realizacji wybranych form opieki w miejscu zamieszkania nad osobami starszymi

Opis stanu faktycznego

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację 30 osób starszych korzystających z pięciu form wsparcia (po sześciu seniorów korzystających z usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, usług opiekuńczych w formie pomocy sąsiedzkiej, asystencji osobistej oraz pobytu w DDS). Żadna z tych osób nie zwracała się wcześniej z wnioskiem o miejsce w Domu Pomocy Społecznej lub w innych instytucjach opieki całodobowej i nie zaproponowano jej w zamian usług w miejscu zamieszkania.

W okresie objętym kontrolą w całej kontrolowanej jednostce nikomu nie odmówiono decyzją administracyjną skierowania do DPS i nie zaproponowano w zamian usług opiekuńczych lub innej formy wsparcia.

2.1 Usługi opiekuńcze świadczone osobom starszym w miejscu zamieszkania

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą o usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania ubiegało się sześć osób w 2022 r., pięć w 2023 r., pięć w 2024 r., pięć w I połowie 2025 r. i wszystkie otrzymały pozytywne decyzje administracyjne o przyznaniu tej formy pomocy. Z usług zrezygnowała w tym czasie jedna osoba w 2024 r. Średni czas oczekiwania na przyznanie usług opiekuńczych wynosił odpowiednio: 10, dziewięć, 12 i cztery dni. Usługi opiekuńcze finansowane były ze środków własnych gminy z wyjątkiem jednej osoby w 2024 r. i dwóch w 2025 r., którym przyznano wsparcie w ramach programu Opieka 75+.

(akta kontroli tom VI str. 232-233, 235, tom II str. 1-565)

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację sześciu wybranych osób starszych korzystających z usług opiekuńczych w latach 2022-2025, w tym jednej, która zrezygnowała z tego wsparcia.

Ustalono, że we wszystkich wypadkach pomocy udzielono na wniosek osoby zainteresowanej o przyznanie usług opiekuńczych. Wszystkie decyzje poprzedzone były wywiadami środowiskowymi przeprowadzonymi zgodnie z art. 107 ustawy o pomocy społecznej oraz rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego²⁵. W zbadanych sprawach wywiad został przeprowadzony niezwłocznie po złożeniu wniosku (od jednego do ośmiu dni). W razie potrzeby wywiad był aktualizowany. We wszystkich wypadkach prawidłowo rozpoznawano sytuację wnioskodawcy, a wywiad zawierał wymagane informacje dotyczące sytuacji seniora, rodzinnej, dochodowej i majątkowej. Wywiad środowiskowy zawierał diagnozę sytuacji osoby ubiegającej się o przyznanie pomocy oraz wnioski pracownika socjalnego.

Na podstawie zebranych dokumentów i oceny sytuacji osoby starszej pracownik socjalny przygotował ogólny plan pomocy osobie starszej, obejmujący potrzebę przyznania tej formy pomocy, wymiar usług, wysokość odpłatności oraz zakres i formy pracy socjalnej, z wykorzystaniem dostępnych narzędzi pracy socjalnej i ewentualnie formy poradnictwa specjalistycznego (psychologiczne, prawne).

Decyzje o przyznaniu usług wydawane były niezwłocznie po otrzymaniu wniosku i przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego (w tym nawet tego samego dnia). Wydająca decyzje kierownik GOPS/Dyrektor CUS miała upoważnienie od Wójta Gminy Zbuczyn.

W ramach zbadanej próby wydano 31 decyzji administracyjnych dotyczących przyznania usług, ich wymiaru oraz odpłatności. Zawierały one wymiar świadczonych usług i okres ich świadczenia oraz prawidłowo określoną odpłatność za świadczone usługi – zgodnie z postanowieniami uchwały rady gminy, określającej zasady naliczania odpłatności za tę formę usług²⁶. Stwierdzono natomiast, że we wszystkich zbadanych decyzjach nie określono miejsca świadczenia usług oraz nie określono ich zakresu w sposób indywidualny, zgodny z potrzebami podopiecznego. Ponadto w decyzjach nie wskazano kasy gminy, jako jednej z możliwości dokonywania odpłatności za usługi, mimo iż w praktyce osoby starsze dokonywały płatności również w tej formie. Szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom II str. 1-122, 552-565)

W badanej próbie pięć osób starszych korzystało z usług opiekuńczych przez trzy-cztery lata. Dwie z nich po pogorszeniu się stanu zdrowia trafiły do Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego. Jedna osoba zrezygnowała natomiast w 2024 r. natychmiast po naliczeniu jej odpłatności, uznając, że odpłatność jest dla niej zbyt wysoka²⁷.

(akta kontroli tom II str. 1-122)

²⁵ Dz. U. poz. 893, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie wywiadu środowiskowego.

²⁶ Uchwały Rady Gminy Zbuczyn nr XXXIX/324/2021 z 17 maja 2021 r., nr LXV/588/2023 z 29 marca 2023 r. i nr LXXVII/713/2024 z 26 marca 2024 r. zmieniające uchwałę w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania. Dalej: uchwała w sprawie odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze.

²⁷ Odpłatność została naliczona poprawnie.

Usługi opiekuńcze świadczone były przez opiekunki zatrudnione przez Kierownika GOPS na umowę zlecenie, a od maja 2023 r. przez należącą do gminy Spółdzielnię Socjalną „Pomocna”, z którą GOPS/CUS zawierał umowy na świadczenie usług opiekuńczych²⁸. W umowie określono w ośmiu pozycjach, co w szczególności wchodzi w skład usług. Załącznikiem do umowy ze spółdzielnią był wykaz osób objętych usługami z określonym zakresem godzinowym usług tygodniowo. Spółdzielnia była zobowiązana do dostarczania rozliczenia zrealizowanych usług opiekuńczych w formie indywidualnych miesięcznych kart czasu pracy u poszczególnych osób (zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 2 do umowy). Płatność odbywała się na podstawie wystawianych przez Spółdzielnię faktur (liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych wg stawki określonej w umowie). W kolejnych umowach stawka wynosiła godzinowo: 34,20 zł, 35,25 zł, 41,55 i 42,15 zł oraz 45,75 zł. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie zatrudniania opiekunek oraz zawierania umów ze spółdzielnią.

(akta kontroli tom II str. 123-171)

Opiekunowie prowadzili dziennik czynności opiekuńczych, w których wpisywali ewidencję czynności, w tym określając datę, godziny pracy, rodzaj wykonywanych czynności²⁹. Świadczenie usług opiekuńczych monitorowali pracownicy socjalni, sporządzając raz na kwartał kartę monitoringową na podstawie wywiadu z podopiecznymi. Zawierała ona pozycje dotyczące terminowości świadczonych usług i ich zgodności z decyzją oraz umową ze Spółdzielnią socjalną (w której ogólnie wymieniono jakie czynności mogą wchodzić w zakres usług), zakresu świadczonych usług, zgłoszonych uwag oraz wniosków. Karta monitoringowa zawierała nazwisko osoby świadczącej usługi, nazwisko podopiecznego oraz nazwisko i podpis pracownika socjalnego, który ją sporządził. Seniorzy objęci usługami nie podpisywali ani dziennika czynności opiekuńczych ani karty monitoringowej.

W zbadanej dokumentacji sześciu osób objętych usługami opiekuńczymi znalazło się 33 karty monitoringowe. W żadnej z nich nie odnotowano, by podopieczny zgłosił jakiegokolwiek uwagi do pracy opiekunek. Powtarzano w nich stałe formuły o braku uwag.

Dyrektor CUS wyjaśniła, że jej zdaniem przyjęty sposób monitoringu usług przez pracowników socjalnych zapewnia rzetelny nadzór nad ich jakością i terminowością oraz pozwala na wychwycenie nieprawidłowości i wprowadzenie działań naprawczych. Według niej monitoring uzupełniany był na podstawie rozmowy z osobą korzystającą ze wsparcia.

W razie potrzeby (np. pogorszenia się stanu zdrowia) zwiększano liczbę godzin świadczonych usług (jeden przypadek w zbadanej próbie).

(akta kontroli tom II str. 1-565)

2.2 Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone osobom starszym w miejscu zamieszkania

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą o specjalistyczne usługi opiekuńcze finansowane z Programu Opieka 75+ ubiegało się siedem osób w 2022 r., osiem w 2023 r., jedenaście w 2024 r., dziesięć w I połowie 2025 r. i wszystkie otrzymały pozytywne decyzje administracyjne o przyznaniu tej formy pomocy.

²⁸ Umowy GOPS.0322.6.2023 z dnia 28 kwietnia 2023 r., GOPS.0322.9.2023 z dnia 3 lipca 2023 r., GOPS.0322.4.2024 z dnia 2 stycznia 2024 r. i CUS.0322.4.2025 z dnia 2 stycznia 2025 r.

²⁹ Np. podanie śniadania, podanie leków, prasowanie, rozpalenie w piecu, spacer, przyniesienie opału, sprząatanie mieszkania.

Gmina Zbuczyn, reprezentowana przez Wójta, zawarła w tym czasie trzy umowy z Wojewodą Mazowieckim³⁰, na podstawie których uzyskała w 2023 r. dotację celową w wysokości 12,9 tys. zł, w 2024 r. 25,8 tys. zł i w 2025 r. 64,6 tys. zł. Umowy za lata 2023 i 2024 zostały prawidłowo zrealizowane, środki wykorzystane w całości, a sprawozdania z realizacji programu sporządzone terminowo. Faktyczne wykonanie wydatków wyniosło w 2023 r. 21,8 tys. zł, a w 2024 r. 43,2 tys. zł, w tym 31,5 tys. zł na specjalistyczne usługi opiekuńcze. Różnicę między dotacją a faktycznie poniesionymi wydatkami sfinansowano z budżetu GOPS. Ponieważ umowy z Wojewodą Mazowieckim zawierane były w czerwcu i maju, z programu finansowano specjalistyczne usługi opiekuńcze głównie w drugiej połowie roku. Przez pierwsze sześć miesięcy osoby starsze były pozbawione tej formy pomocy. Dyrektor CUS wyjaśniła, że w tym okresie GOPS/CUS nie przyznawał takich usług, ponieważ osoby zainteresowane nie składały wniosków.

(akta kontroli tom VII str. 232-233, 267-270, tom III str. 1-34)

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację sześciu osób starszych korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Ustalono, że we wszystkich wypadkach pomocy udzielono na wniosek osoby zainteresowanej o przyznanie specjalistycznych usług opiekuńczych. Wszystkie decyzje poprzedzone były wywiadami środowiskowymi przeprowadzonymi zgodnie z art. 107 ustawy o pomocy społecznej oraz rozporządzeniem w sprawie wywiadu środowiskowego. W zbadanych sprawach wywiad został przeprowadzony niezwłocznie po złożeniu wniosku (od jednego do ośmiu dni). W razie potrzeby wywiad był aktualizowany. We wszystkich wypadkach prawidłowo rozpoznawano sytuację wnioskodawcy, a wywiad zawierał wymagane informacje dotyczące sytuacji seniora, rodzinnej, dochodowej i majątkowej, określone w rozporządzeniu w sprawie wywiadu środowiskowego. Wywiad środowiskowy zawierał diagnozę sytuacji osoby ubiegającej się o przyznanie pomocy oraz wnioski pracownika socjalnego.

Na podstawie zebranych dokumentów i oceny sytuacji osoby starszej pracownik socjalny przygotował dla każdej z tych osób ogólny plan pomocy osobie starszej, obejmujący potrzebę przyznania tej formy pomocy, wymiar usług, wysokość odpłatności oraz zakres i formy pracy socjalnej, z wykorzystaniem dostępnych narzędzi pracy socjalnej i ewentualnie formy poradnictwa specjalistycznego (psychologiczne, prawne). GOPS/CUS udzielał takiego poradnictwa, ale w próbie nie stwierdzono takiego przypadku.

Decyzje o przyznaniu usług wydawane były niezwłocznie po otrzymaniu wniosku i przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego przez Kierownik GOPS/Dyrektor CUS – w 2022 r. tę formę usług przyznawano od czerwca, w 2023 r. od lipca, w 2024 r. od lipca i w 2025 r. od czerwca.

W ramach zbadanej próby wydano 15 decyzji administracyjnych dotyczących przyznania usług, ich wymiaru oraz odpłatności. Zawierały one liczbę przyznanych godzin tych usług i okres ich świadczenia oraz prawidłowo określoną odpłatność za świadczone usługi - zgodnie z postanowieniami uchwał rady gminy w sprawie odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, w zależności od dochodu wnioskodawcy. Stwierdzono natomiast, że we wszystkich zbadanych decyzjach nie określono miejsca świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych oraz nie określono ich zakresu w sposób

³⁰ Umowa nr WPS-I.946.1.234.2023.Op.75+ z 5 czerwca 2023 r., umowa nr WRPS-I.946.12.234.2024.Op.75+ z 29 maja 2024 r. i umowa nr WRPS-I.946.6.234.2025.Op.75+ z 28 maja 2025 r.

indywidualny, zgodny z potrzebami podopiecznego. Ponadto w decyzjach nie wskazano kasy gminy, jako jednej z możliwości dokonywania odpłatności za usługi, mimo iż w praktyce osoby starsze dokonywały płatności również w tej formie. Szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom III str. 35-167)

Osoba świadcząca specjalistyczne usługi opiekuńcze zatrudniana była na podstawie umów zleceń na poszczególne lata, aktualizowanych aneksami. W umowach określano nazwiska i adresy osób, którym mają być świadczone usługi, w jakim wymiarze i okresie. Osoba zatrudniona do świadczenia spełniała wymogi wskazane w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych³¹. Opiekun prowadził miesięczne karty czasu pracy, w których wpisywał, jakie usługi świadczył³² i przez ile godzin. Dokument podpisywany był przez odbiorcę usług oraz pracownika socjalnego.

Monitoring jakości i terminowości świadczonych usług prowadzony był w formie kart monitoringowych sporządzanych przez pracowników socjalnych co trzy miesiące (analogicznie, jak dla usług opiekuńczych).

(akta kontroli tom III str. 1-493)

2.3 Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą o usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich finansowane z Programu Korpus wsparcia seniorów ubiegało się 10 osób w 2024 r., pięć w I połowie 2025 r. i wszystkie otrzymały pozytywne decyzje administracyjne o przyznaniu tej formy pomocy. Żadna z tych osób nie ubiegała się wcześniej o miejsce w DPS lub innych instytucjach opieki całodobowej. Jedna – w 2024 r. – zrezygnowała z tej formy wsparcia. Średni czas oczekiwania na przyznanie tych usług wynosił sześć dni w 2024 r. i trzy w 2025.

(akta kontroli tom VII str. 232-233, 235, 271-272, tom IV str. 1-570)

Rada Gminy Zbuczyn corocznie podejmowała uchwały w sprawie programu osłonowego w zakresie wsparcia seniorów w Gminie Zbuczyn „Korpus wsparcia seniorów” na rok 2022³³, na rok 2023³⁴, na 2024³⁵ i na 2025³⁶ w związku z kolejnymi edycjami programu MRPiPS. Realizując te uchwały Wójt Gminy podpisał dwie umowy z Wojewodą Mazowieckim³⁷, na podstawie których gmina uzyskała w 2024 r. 43,8 tys. zł i w 2025 r. 22,9 tys. zł dotacji w ramach modułu II, czyli na usługi sąsiedzkie³⁸. Umowa za 2024 r. została prawidłowo zrealizowana, środki wykorzystane w całości, a sprawozdanie z realizacji programu sporządzone terminowo. Ponieważ umowy z Wojewodą Mazowieckim zawierane były w maju, z programu finansowano sąsiedzkie usługi opiekuńcze głównie w drugiej połowie roku. Przez pierwsze sześć miesięcy osoby starsze były pozbawione tej formy pomocy. Dyrektor CUS wyjaśniła, że tym okresie nie przyznawano tej formy wsparcia, ponieważ nie wpływały wnioski od osób zainteresowanych.

(akta kontroli tom IV str. 1-90)

³¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 816, dalej: rozporządzenie w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych.

³² Np. ćwiczenia indywidualne, pionizacja, ćwiczenia z oporem, izometryczne, ćwiczenia z piłką.

³³ Uchwała Nr LII/475/2022 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 29 marca 2022 r.

³⁴ Uchwała Nr LXXIII/568/2023 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 25 stycznia 2023 r.

³⁵ Uchwała Nr LXXVII/712/2024 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 26 marca 2024 r.

³⁶ Uchwała Nr XIV/109/2025 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 24 lutego 2025 r.

³⁷ Umowa nr WRPS-I.946.1.234.2024.MI z 22 maja 2024 r. i umowa nr WRPS-I.946.2.234.2025.MI z 26 maja 2025 r.

³⁸ Umowy dotyczące programu w Module II (teleopaski bezpieczeństwa) realizowano od 2023 r.

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację sześciu z 15 osób starszych korzystających z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w formie pomocy sąsiedzkiej.

W każdym wypadku pomocy udzielono na wniosek osoby zainteresowanej. Każdorazowo został przeprowadzony prawidłowy i wyczerpujący wywiad środowiskowy, który w miarę potrzeby, np. wzrostu dochodu z renty lub emerytury, był aktualizowany.

W ramach zbadanej próby wydano dziewięć decyzji administracyjnych dotyczących przyznania usług, ich wymiaru oraz odpłatności. Zawierały one wymiar świadczonych usług i okres ich świadczenia oraz prawidłowo określoną odpłatność za świadczone usługi – zgodnie z postanowieniami uchwały Rady Gminy, określającej zasady naliczania odpłatności za tę formę usług. Zakres usług wpisano do uzasadnienia decyzji. Stwierdzono natomiast, że we wszystkich zbadanych decyzjach nie określono miejsca świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych. Szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom IV str. 91-195)

Z osobami świadczącymi usługi sąsiedzkie (wskazanymi przez zainteresowane osoby starsze) zawierano umowy zlecenia, zobowiązując je do prowadzenia miesięcznych kart czasu pracy. Opiekunowie wpisywali w nich zrealizowane czynności³⁹, godziny, w których je realizowali, liczbę godzin dziennie i miesięcznie. Seniorzy nie potwierdzali wykonania usług swoim podpisem. Karta czasu pracy była natomiast podpisywana przez osobę wykonującą usługi sąsiedzkie oraz pracownika socjalnego, który potwierdzał wykonanie usług. W umowie określano także zakres świadczonych usług oraz stawkę godzinową za świadczone usługi. Opiekunowie spełniali warunki określone w art. 50 ust. 4a ustawy o pomocy społecznej.

(akta kontroli tom IV str. 196-570)

Monitoring jakości i terminowości świadczonych usług prowadzony był w formie kart monitoringowych sporządzanych przez pracowników socjalnych co trzy miesiące (analogicznie, jak dla usług opiekuńczych) na podstawie wywiadu z osobami korzystającymi z usług. W żadnej z kart nie wpisano krytycznych uwag dotyczących jakości, zakresu czy terminowości świadczonych usług.

(akta kontroli tom IV str. 91-195)

2.4 Usługi asystencji osobistej w ramach Programu Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością dla jednostek samorządu terytorialnego

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą o usługi asystencji osobistej ubiegało się dwie osoby starsze w 2023 r., trzy osoby w 2024 r., sześć w I połowie 2025 r. i wszystkie otrzymały pozytywne decyzje o przyznaniu tej formy pomocy. Decyzje te wydawane były w formie „Informacji” dotyczącej wniosku osoby zainteresowanej w sprawie przyznania usługi asystencji osobistej. Jedna – w 2024 r. – zrezygnowała z tej formy wsparcia. Średni czas oczekiwania na przyznanie tych usług wynosił 31 dni w 2023 r., 44 dni w 2024 r. i 18 dni w 2025. Z usług zrezygnowała jedna osoba w 2023 r. i jedna w 2025 r.

(akta kontroli tom VII str. 232-233, 236, tom V str. 1- 190, 508-558)

³⁹ Np. podawanie leków, przynoszenie wody, opału, podawanie posiłków, sprząatanie.

Wójt Gminy Zbuczyn podpisał trzy umowy z Wojewodą Mazowieckim⁴⁰, na podstawie których gmina uzyskała w 2023 r. 57,6 tys. zł, w 2024 r. 115,8 tys. zł i w 2025 r. 194,2 tys. zł dofinansowania na realizację usług asystenckich osoby z niepełnosprawnością. Umowy za 2023 i 2024 zostały prawidłowo zrealizowane, środki wykorzystane w całości, a sprawozdania z realizacji programu sporządzone terminowo.

(akta kontroli tom VII str. 234)

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację sześciu osób starszych korzystających z usług asystencji osobistej. W każdym wypadku pomocy udzielono na wniosek osoby zainteresowanej. Każdorazowo wypełniana była Karta zgłoszenia do programu i Karta zakresu czynności w ramach usług asystencji osobistej. Do dokumentacji załączano także aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

W ramach zbadanej próby wydano jedenaście Informacji dotyczących przyznania usług i ich wymiaru. Zawierały one informacje o prawidłowo wypełnionych kartach oraz orzeczeniu i nazwisko osoby wskazanej jako asystenta. W Informacji określano zakres usług oraz ich wymiar godzinowy (maksymalnie do 12 godzin na dobę siedem dni w tygodniu) oraz okres ich świadczenia z określoną ogólną liczbą godzin (od 249 do 395). Osoba korzystająca z asystencji nie mogła jednocześnie korzystać z innych form usług opiekuńczych.

Monitoring jakości i terminowości świadczonych usług prowadzony był w formie kart monitoringowych sporządzanych przez pracowników socjalnych co trzy miesiące na podstawie wywiadu z osobami korzystającymi z usług. W żadnej z kart nie wpisano krytycznych uwag dotyczących jakości, zakresu czy terminowości świadczonych usług. Nie były też one podpisywane przez osoby objęte usługami.

(akta kontroli tom V str. 1-190)

2.5 Zapewnienie wsparcia seniorom poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności w ramach Programu wieloletniego Senior+ na lata 2021-2025.

Opis stanu faktycznego

W 2019 r. utworzono Dzienny Dom Senior+ w Zbuczynie⁴¹. Nowa placówka weszła do struktury GOPS⁴². Kierownik GOPS wydał zarządzenie w sprawie ustalenia rekrutacji do DDS⁴³. W regulaminie organizacyjnym GOPS ustalono, że w ramach działalności DDS mogą być zatrudniane osoby na stanowiskach: kierownik DDS, opiekun, asystent osoby niepełnosprawnej, terapeuta zajęciowy, rehabilitant, pielęgniarka⁴⁴. Kierownik GOPS nadał także regulamin DDS⁴⁵, z którego wynika, że placówka prowadzi 16 miejsc dziennego pobytu i funkcjonuje od poniedziałku do piątku (w dni robocze) w godzinach od 8 do 16.

⁴⁰ Umowa nr 60/2023/AOON z 21 lutego 2023 r., Umowa nr 130/AOON/2024 z 7 lutego 2024 r. i Umowa nr 226/AOON/2025 z 30 grudnia 2024 r.

⁴¹ Uchwała Nr XVII/137/2019 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie utworzenia ośrodka wsparcia pod nazwą Dzienny Dom „Senior+” w Zbuczynie.

⁴² Uchwała Nr XVII/138/2019 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 28 listopada 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia statutu GOPS w Zbuczynie.

⁴³ Zarządzenie Nr 5/2019 Kierownika GOPS w Zbuczynie z dnia 1 grudnia 2019 r. w sprawie ustalenia regulaminu rekrutacji do Dziennego Domu „Senior+” w Zbuczynie, zaktualizowane 31 grudnia 2020 r. (zarządzenie nr 9/2020) i 2 stycznia 2025 r. (zarządzenie nr 5/2025).

⁴⁴ Zarządzenie nr 10/2019 Kierownika GOPS w Zbuczynie z dnia 31 grudnia 2019 r.

⁴⁵ Zarządzenie nr 6/2019 Kierownika GOPS w Zbuczynie z dnia 1 grudnia 2019 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Dziennego Domu „Senior+” w Zbuczynie, zaktualizowane 31 grudnia 2020 r. (zarządzenie nr 10/2020) i 2 stycznia 2025 r. (zarządzenie nr 4/2025).

Regulamin określa także zakres świadczonych usług oraz m.in. zasady przyznawania miejsca pobytu w DDS, zasady odpłatności za pobyt, organizację oraz dokumentację obowiązującą w DDS (m.in. listy obecności, dzienniki zajęć, plany pracy i sprawozdania z ich realizacji, jadłospisy, rozliczenia odpłatności). Szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w dziennym domu pobytu zostały określone przez Radę Gminy Zbuczyn⁴⁶ w 2019 r. i obniżone w 2022 r. Wskaźnik odpłatności wyrażony był w % dla osób samotnie gospodarujących i osób w rodzinie w odniesieniu do stosunku ich dochodu do kryterium dochodowego. Odpłatność za pobyt ustalana była w formie decyzji administracyjnej. Miesięczny koszt pobytu w DDS ustalał zarządzeniami Wójt Gminy Zbuczyn. W okresie objętym kontrolą wynosił on: 1,15 tys. zł w 2022 r.⁴⁷, 1,30 tys. zł w 2023 r.⁴⁸, 1,59 tys. zł w 2024 r.⁴⁹ i 1,76 tys. zł w 2025 r.⁵⁰ Uczestnicy płacili ustalaną stawkę – określony w decyzji procent kosztu pobytu w zależności od ich dochodu.

Zgodnie z przyjętą procedurą rekrutacji do DDS o pobyt mogły się ubiegać osoby nieaktywne zawodowo, po przekroczeniu 60. roku życia, wymagające częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Osoby zainteresowane składały wniosek (zgodnie z przyjętym wzorem), uzupełniały kwestionariusz zgłoszeniowy (zgodnie z przyjętym wzorem), informacją o stanie zdrowia (zgodnie z przyjętym wzorem wraz z opinią lekarza), kopię orzeczenia o niepełnosprawności (o ile posiadała) i oświadczenie o zapoznaniu się z regulaminem DDS (zgodnie z przyjętym wzorem). Miejsce w DDS przyznawane było w formie decyzji administracyjnej wydawanej przez kierownika GOPS po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego przez pracownika socjalnego.

(akta kontroli tom VI str. 1-218)

Dzienny dom „Senior+” został usytuowany w miejscu dostępnym dla seniorów w centrum Zbuczyna, blisko przystanku autobusowego. Placówka została dostosowana do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych (budynek jest parterowy i nie posiada schodów). DDS spełniał minimalne wymogi lokalowe, określone w dziale IV.2. Programu, co potwierdziła także kontrola Wojewody Mazowieckiego przeprowadzona w DDS w dniach 13-18 marca 2024 r. Kontrola nie stwierdziła żadnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki.

(akta kontroli tom VI str. 219-238)

W placówce został zatrudniony kierownik – na pełny etat od 1 stycznia 2020 r., który spełniał wymagania określone w art. 111a ust. 3 ustawy o pomocy społecznej. Ponadto w okresie objętym kontrolą w DDS na ½ etatu zatrudniony był terapeuta zajęciowy (na 0,5 etatu pracował jako asystent osoby niepełnosprawnej) oraz osoba zatrudniona do świadczenia usług rehabilitacyjnych (sześć godzin tygodniowo). Ta sama osoba świadczyła również specjalistyczne usługi opiekuńcze, przyznawane przez kierownika GOPS

⁴⁶ Uchwała Nr XVII/139/2019 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodku wsparcia – dziennym domu pobytu i Uchwała Nr L/445/2022 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 27 stycznia 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodku wsparcia – dziennym domu pobytu.

⁴⁷ Zarządzenie Wójta Gminy Zbuczyn Nr 87/2021 z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie miesięcznego kosztu pobytu w Dziennym Domu „Senior+” w Zbuczynie od 1 stycznia 2022 r.

⁴⁸ Zarządzenie Wójta Gminy Zbuczyn Nr 155/2022 z dnia 30 grudnia 2022 r. w sprawie miesięcznego kosztu pobytu w Dziennym Domu „Senior+” w Zbuczynie od 1 stycznia 2023 r.

⁴⁹ Zarządzenie Wójta Gminy Zbuczyn Nr 118/2023 z dnia 29 grudnia 2023 r. w sprawie miesięcznego kosztu pobytu w Dziennym Domu „Senior+” w Zbuczynie od 1 stycznia 2024 r.

⁵⁰ Zarządzenie Wójta Gminy Zbuczyn Nr 163/2024 z dnia 29 grudnia 2023 r. w sprawie miesięcznego kosztu pobytu w Dziennym Domu „Senior+” w Zbuczynie od 1 stycznia 2025 r.

i finansowane w ramach Programu 75+. Na umowę zlecenie zatrudnieni byli także: osoba świadcząca usługi pielęgniarские (osiem godzin miesięcznie) oraz osoby prowadzące zajęcia muzyczne (48 godzin). Minimalny standard zatrudnienia w placówce został spełniony. Kierownik i zatrudnieni specjaliści posiadali wymagane kwalifikacje.

Gmina nie zapewniała transportu osobom z okolicznych miejscowości, którzy chcieliby uczęszczać na zajęcia w DDS. Gmina rozważała utworzenie drugiej placówki, jednak – jak poinformował Wójt – brakuje jej środków zarówno na ten cel oraz na zapewnienie transportu dla uczestników.

(akta kontroli tom VI str. 240-259)

DDS świadczył usługi osobom starszym, które można podzielić na kategorie:

- usługi socjalne (posiłek – obiad dwudaniowy, usługi opiekuńcze, poradnictwo socjalne, usługi pielęgniarские);
- usługi edukacyjne (zajęcia muzyczne, biblioteczne, komputerowe, wykłady edukacyjne, zajęcia usprawniające pamięć); usługi kulturalno-oświatowe (zakup czasopism, uczestnictwo w wykładach i koncertach organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury w Zbuczynie, wspólne wyjazdy do kina, itp.);
- usługi sportowo-rekreacyjne (spacery, ćwiczenia, spotkania towarzyskie);
- usługi aktywności ruchowej (fizjoterapia, ćwiczenia usprawniające);
- usługi aktywizacji społecznej (wspólne przygotowywanie posiłków, organizowanie imprez okolicznościowych, współpraca z innymi placówkami - spotkania integracyjne z Lokalnym Klubem Seniora w Zbuczynie, wizyta w DPS „Dom nad stawami” w Kielcach, udział w piknikach rodzinnych, plenerach malarskich);
- usługi terapii zajęciowej.

(akta kontroli tom VI str. 264-343)

Gmina corocznie zawierała umowy z Wojewodą Mazowieckim o dofinansowaniu zadania realizowanego w ramach programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025 – Moduł II „Zapewnienie funkcjonowania Dziennego Domu/Klubu Senior+”⁵¹.

Całkowity koszt zadania wyniósł w 2022 r. 250,4 tys. zł, z czego 62,2 tys. zł pokryto z dotacji z MRPiPS, a 188,2 tys. zł ze środków własnych gminy. W 2023 r. koszt ten wyniósł 304,6 tys. zł, z czego 61,4 tys. zł pokryto z dotacji, a 243,2 tys. zł ze środków własnych. W 2024 r. całkowity koszt zadania wyniósł 338,1 tys. zł, z czego 69,9 tys. zł pokryto z dotacji, a 268,2 tys. zł ze środków własnych.

We wszystkich wypadkach jednostka prawidłowo i terminowo złożyła sprawozdania z wykonania zadania publicznego⁵².

(akta kontroli tom VI str. 71-218)

W okresie objętym kontrolą o miejsce w Dziennym domu seniora ubiegało się 24 osoby w 2022 r., 19 w 2023 r., 17 w 2024 r., 19 w 2025 r. i wszystkie otrzymały pozytywne decyzje administracyjne o przyznaniu tej formy pomocy. Średni czas oczekiwania na przyznanie pobytu w DDS wynosił odpowiednio: cztery, dziewięć, jedenaście i sześć dni. Z pobytu w DDS zrezygnowała w tym czasie jedna osoba w 2023 i jedna w 2025 r. – obie z przyczyn zdrowotnych. Żaden z uczestników

⁵¹ Umowa Nr 68/MII/2022 zawarta 18 maja 2022 r., Nr 55/MII/2023 zawarta 14 czerwca 2023 r., 72/MII/2024 zawarta 7 czerwca 2024 r. i Nr 39 z 16 czerwca 2025 r.

⁵² 20 marca 2023 r. złożono sprawozdanie końcowe za 2022 r. (korekta), 22 lutego 2024 r. za 2022 r. (korekta) i 27 stycznia 2025 r. sprawozdanie za 2024 r.

DDS nie ubiegał się wcześniej o miejsce w DPS lub innych instytucjach opieki całodobowej.

(akta kontroli tom VII str. 232-236)

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację sześciu wybranych osób starszych korzystających z uczestnictwa w DDS w latach 2022-2025, w tym dwóch, które zrezygnowały z tej formy wsparcia.

Ustalono, że uczestnictwo w DDS we wszystkich przypadkach przyznano na pisemny wniosek osoby zainteresowanej (uzupełnienie gotowego formularza). Przyznanie miejsca w DDS następowało w formie decyzji administracyjnej, poprzedzonej wywiadem środowiskowym sporządzonych przez pracownika socjalnego. Odpłatność za pobyt w DDS określana była w odrębnej decyzji administracyjnej wydawanej z upoważnienia Wójta przez Dyrektora CUS/Kierownika GOPS tego samego dnia. Wywiady środowiskowe były prawidłowo przeprowadzane. Prawidłowo rozpoznawano sytuację seniora, a wywiady zawierały wymagane informacje dotyczące sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej, określone w rozporządzeniu w sprawie wywiadu środowiskowego. Wszystkie wywiady zawierały diagnozę sytuacji osoby ubiegającej się o przyznanie pomocy oraz wnioski pracownika socjalnego odnośnie zasadności przyznania uczestnictwa w DDS. Dla każdego uczestnika opracowywano indywidualne plany wsparcia, które były podpisywane przez osoby zaangażowane w jego realizację, w tym samego uczestnika.

Wywiady środowiskowe były przeprowadzane niezwłocznie po złożeniu wniosku (tego samego dnia), co wynikało z konieczności uzupełniania przez zainteresowanych dokumentów zgodnie z wymaganymi formularzami, wśród których był także wniosek. W razie potrzeby wywiady były aktualizowane.

Decyzje administracyjne o przyznaniu miejsca w placówce były wydawane po upływie od jednego do czterech dni od otrzymania wniosku. Zawierały one wymagane elementy, w tym miejsce świadczenia usług oraz okres, na jaki zostały przyznane. We wszystkich zbadanych decyzjach prawidłowo ustalono odpłatność osoby korzystającej z placówki Senior+.

Kwalifikacja osób do placówki odbyła się zgodnie z przyjętymi w gminie zasadami uczestnictwa seniorów. Uczestnikom nie proponowano dowozu do placówki „Senior+”. W zbadanej próbie uczestnicy korzystali z pobytu w placówce przez okres od dwóch miesięcy do czterech lat. Jedna osoba zrezygnowała z powodu pogorszenia się stanu zdrowia, jedna złożyła wniosek o rezygnację bez uzasadnienia.

DDS sporządzał szczegółowe roczne plany działalności. Uczestnicy DDS podpisywali listy obecności. Dla każdego z uczestników sporządzano indywidualne plany wsparcia na dany rok, które zawierały charakterystykę uczestnika (stan psychofizyczny, rodzaje zainteresowań, kontakt z rodziną) oraz zaproponowane formy aktywności (usługi socjalne i opiekuńcze, edukacyjne, kulturalno-oświatowe, sportowo-rekreacyjne, aktywności ruchowej, aktywizacji społecznej, terapii zajęciowej oraz współpracę z rodziną). Dokument zawierał także opis efektu podejmowanych działań, a podpisywany był przez wszystkie osoby zaangażowane w realizację planu. Ponadto pracownik DDS systematycznie dokonywał oceny uwzględniającej zauważone zmiany sytuacji uczestnika

i podpisywał się po nią. Niezależnie pracownik socjalny dokonywał w miarę potrzeby aktualizacji wywiadu środowiskowego. Gmina nie zapewniała transportu uczestników na zajęcia w DDS, głównie z powodu braku środków.

(akta kontroli tom VI str. 362-514, tom VII str. 244-249)

2.6 Nadzór i kontrola nad realizacją usług dla seniorów oraz ich jakością

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą w jednostce Wojewoda Mazowiecki przeprowadził dwie kontrole w zakresie dwóch form opieki nad osobami starszymi – uczestnictwa w Dziennym Domu Seniora oraz realizacji wsparcia w ramach programu Korpus Wsparcia Seniorów. W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości nie formułowano zaleceń/wniosków pokontrolnych.

(akta kontroli tom VI str. 219-239, tom V str. 559-570)

Do GOPS/CUS nie wpłynęła w okresie kontrolowanym żadna skarga dotycząca terminowości, zakresu czy jakości/sposobu realizacji świadczonych usług. Jednostka nie odnotowała także skarg z tytułu braku części usług w I połowie roku (np. usług sąsiedzkich czy specjalistycznych usług opiekuńczych), wynikających z braku środków na ten cel ze źródeł własnych w miesiącach, kiedy jeszcze nie ma środków z programów Korpus Wsparcia Seniorów i Opieka 75+.

(akta kontroli tom VII str. 237-243)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że Kierownik GOPS/Dyrektor CUS wydała 55 decyzji administracyjnych z pominięciem wymaganych elementów, w tym:

- a) w 31 decyzjach administracyjnych przyznających pomoc w formie usług opiekuńczych dla sześciu osób, których dokumentację objęto badaniem (100% próby), nie określono miejsca ich świadczenia i zakresu świadczonych usług, co było niezgodne z art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej;
- b) w 15 decyzjach administracyjnych przyznających pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla sześciu osób, których dokumentację objęto badaniem (100% próby), nie określono miejsca ich świadczenia i zakresu świadczonych usług, co było niezgodne co było niezgodne z art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej;
- c) w dziewięciu decyzjach przyznających pomoc w formie sąsiedzkich usług opiekuńczych dla sześciu osób, których dokumentację objęto badaniem (100% próby), nie określono miejsca ich świadczenia, co było niezgodne z art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej;
- d) w 46 decyzjach administracyjnych przyznających pomoc w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych nie uwzględniono możliwości dokonywania odpłatności również w formie wpłaty do kasy gminy, co było niezgodne z § 5 rozporządzenia w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych.

Decyzje administracyjne nie zawierały indywidualnego szczegółowego zakresu przyznanych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, wskazującego wykaz przyznanych czynności. W decyzjach dotyczącej usług opiekuńczych stosowano stały zwrot „orzekam przyznać pani (imię i nazwisko) pomoc w formie usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych i opiekę higieniczną”. Szczegółowego zakresu nie określano także w umowach z osobami świadczącymi te usługi. GOPS/CUS zawierał bowiem ogólną umowę ze spółdzielnią socjalną, zatrudniającą opiekunki, w której ogólnie wymieniano podstawowe czynności mieszczące się w ramach tych usług. W decyzjach przyznających specjalistyczne usługi opiekuńcze stosowano stały zwrot: „orzekam przyznać pani (imię i nazwisko) pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych obejmujących rehabilitację fizyczną i usprawnienie zaburzonych funkcji organizmu”, co

stanowiło określenie jednej z czterech form tych usług przewidzianych w rozporządzeniu w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych.

Dyrektor CUS wyjaśniła, że w decyzjach pominięto miejsce świadczenia usług, ponieważ miejsce to wynika wprost z adresu wskazanego jako adres zamieszkania osoby objętej wsparciem. Natomiast zakres usług był określony w decyzji w przypadku: 1) usług opiekuńczych jako: „pomoc w formie usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych i opiekę higieniczną, 2) specjalistyczne usługi opiekuńcze jako: rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu.

Podkreśliła także, że pracownicy socjalni podczas wprowadzania opiekunek do środowiska osób potrzebujących opieki uzgadniają zakres prac. Jednocześnie zapowiedziała, że zostanie to wprowadzone w decyzjach wydawanych w następnych okresach.

(akta kontroli tom VII str. 237-243)

OCENA CZĄSTKOWA

Wybrane formy opieki w miejscu zamieszkania nad osobami starszymi były świadczone w gminie skutecznie. Wszystkie osoby potrzebujące wsparcia otrzymywały je niezwłocznie po złożeniu wniosku. Kontrola wykazała jednak, że z powodu braku środków z programów GOPS/CUS przyznawał specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz usługi w formie pomocy sąsiedzkiej tylko przez część każdego roku sześć-siedem miesięcy. Ośrodek prawidłowo prowadził Dzienny Dom Senior+ oraz szczegółowo dokumentował działania podejmowane na rzecz uczestników. Ustalone nieprawidłowości dotyczyły sposobu wydawania decyzji administracyjnych – w 31 decyzjach administracyjnych dotyczących przyznania usług opiekuńczych oraz 15 decyzjach dotyczących specjalistycznych usług opiekuńczych nie określono miejsca i zakresu świadczonych usług, a w dziewięciu decyzjach dotyczących przyznania usług opiekuńczych w formie pomocy sąsiedzkiej nie określono miejsca świadczonych usług, co było niezgodne z art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Poddanie projektu Strategii rozwiązywania problemów społecznych konsultacjom społecznym, przedstawienie jej Radzie Gminy do uchwalenia i koordynacja jej realizacji.
2. Coroczne przedstawianie Radzie Gminy rzeczywistych potrzeb pomocy społecznej, zgodnie z artykułem z art. 110 ust. 9 i 10 ustawy o pomocy społecznej.
3. Określanie w decyzjach administracyjnych przyznających usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze i usługi opiekuńcze w formie pomocy sąsiedzkiej miejsca i zakresu przyznanych usług.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do

wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 5 listopada 2025 r.

Kontroler

Anna Marszałek-Rochowicz
Doradca ekonomiczny

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
p.o. Dyrektor
Konrad Kostępski

/podpisano elektronicznie/